

Memòria històrica. El procés al jutge Baltasar Garzón

Barcelona, 31 de maig de 2010

Josep Ramoneda

Bona tarda. Benvinguts a aquest acte sobre *Memòria històrica. El procés al jutge Baltasar Garzón*. Jo vull començar expressant la solidaritat amb les víctimes del demencial acte de violència que hi hagut avui a prop de la costa de Gaza i que en aquest moment hi ha gent manifestant-se a diversos llocs. Volia senzillament expressar la nostra solidaritat ja que no podem estar en aquestes manifestacions.

Dit això, voldria fer molt breument, com a presentador i moderador d'aquest acte, unes consideracions molt de marc general del problema, de la situació, que les faré d'una manera bastant telegràfica, sis coses que em sembla que val la pena tenir present per emmarcar aquest esdeveniment.

La primera d'elles és que és evident que des de fa un cert temps s'està intentant propiciar una relectura, al meu entendre completament esbiaixada i falsejada, de la transició o almenys de la manera com la vam entendre alguns dels que la vam viure, que consisteix, a partir de la mitificació de l'amnistia pactada en aquells moments, interpretar aquesta amnistia com un principi d'amnèsia generalitzada que, com han dit alguns, deixaria la història del franquisme reservada exclusivament als historiadors, que és una cosa bastant paradoxal i que em sembla que els historiadors haurien de protestar, però no només no protesten sinó que hi ha alguns que s'hi apunten, a aquest argument. Evidentment, al meu entendre, almenys per la meua experiència, és una interpretació absolutament esbiaixada, jo entenc que amb l'amnistia el que es va pretendre era fer possible seure en una taula de pactes sense que ningú hagués de tenir por de res a l'esquena, però res més que això. I em sembla que tothom, o almenys molts, vam entendre que allò era un pacte que tenia una durada i uns objectius que eren la consolidació de la democràcia i que, un cop consolidada la democràcia, aquest país havia de resoldre els seus problemes amb la seva pròpia història i entre ells, per tant, els seus problemes en relació amb el franquisme. Ara, avui ja fa un cert temps, va començar, jo crec que d'una manera específica en el primer govern Aznar amb un intent sistemàtic de blanquejament del franquisme, i ha continuat fins ara i en aquests moments alguns n'han fet un argument realment ideològic central, sense el qual no s'explicaria probablement el procés a Garzón.

La segona qüestió, és evident, aquest país no ha resolt el problema de la memòria en relació amb el franquisme, en relació amb el seu passat i no ho ha resolt quan altres països aparentment molt més fràgils, aparentment molt menys consolidats en tots sentits –econòmic, polític, institucional com el nostre- a la seva manera i, de vegades, amb riscos i situacions crítiques, ho han resolt o ho estan intentant resoldre millor que nosaltres, com pot ser el cas de Xile o el cas d'Argentina. Aquí tot això està per fer, el tema del franquisme des del punt de vista de la justícia, i, és clar, amb un factor que ho fa extremadament difícil, que és que portem trenta anys de democràcia i la dreta espanyola encara no ha condemnat el franquisme.

La tercera qüestió és que es confirma una vegada més que és veritat allò que es diu que una de les reformes pendents, potser la reforma més gran que ens queda del procés democràtic, és la reforma de la justícia. Em sembla que en aquest cas s'expressa molt bé aquesta mancança, al no haver trobat una manera de reorganitzar la justícia del nou règim que fes de la justícia l'instrument de servei públic que ha de

ser i, al mateix temps, en el marc d'aquesta manca de reforma de la justícia, el desenvolupament d'un gremialisme que genera problemes i conflictes interns de vegades francament preocupants. Només així s'explica l'estranya aliança entre l'extrema dreta i algun sector de l'esquerra judicial, que podríem assenyalar com el "belloquisme", en aquest procés del qual estem parlant ara.

Un altre element important és que a mi em sembla que tot això hauria estat d'una altra manera si el president del Govern hagués exercit una autoritat que no ha exercit en aquest cas, i autoritat ho dic en el sentit més carismàtic que altra cosa, una certa capacitat de fer veure els límits del que es pot permetre en una situació determinada.

També em sembla que no podem oblidar un altre element importantíssim en el context que és el que té aquesta operació d'avís a navegants per part del PP. És a dir, el PP avisa i deixa clar als jutges que s'atreveixin a ficar-se en qüestions de corrupció, i sobretot si són qüestions de corrupció massiva, de corrupció orgànica, del seu partit que els hi pot passar. I em sembla que aquest element no s'ha d'oblidar tampoc en aquest procés.

I finalment, és evident que tot això no s'ha de deixar de veure en un context més general que és que aquesta crisi malauradament confirma una certa derrota general de la socialdemocràcia i un cert triomf d'idees com la de Hayek quan diu que la justícia social és un miratge. Em sembla que aquest context tampoc l'hem d'oblidar per entendre millor tot el que està passant.

Com sabeu, per parlar avui d'aquest tema tenim a Miquel Caminal, catedràtic de Ciència Política, director del Memorial Democràtic de la Generalitat de Catalunya; a Montserrat Comas, magistrada de l'Audiència de Barcelona i ex vocal del Consell General del Poder Judicial; i a Carlos Jiménez Villarejo, ex fiscal Anticorrupció i jurista. Evidentment, el tema que li correspon al Miquel està prou clar: la memòria històrica. Els dos juristes es repartiran la reflexió sobre el procés, sobre la perspectiva judicial de la qüestió. Els he demanat que parlessin uns vint minuts cadascú i després procurarem generar entre la taula un cert intercanvi d'opinions.

Miquel Caminal

Moltes gràcies. Primer de tot també agrair a Josep Ramoneda i al Centre de Cultura Contemporània i a la Fundació Comín i a Maria Lluïsa Comín que m'hagin convidat a participar en aquesta taula rodona, en aquest acte, el qual efectivament crec que es fa en un moment molt oportú, no només per parlar del cas Baltasar Garzón -que com s'ha dit no en parlaré més que per alguna referència- sinó per parlar de la qüestió de fons que és fins a quin punt el sistema vigent és un sistema que ha fet net amb la dictadura. La dictadura era un sistema d'opressió i de corrupció, i la democràcia encara no ha fet net amb una i altra cosa. I, per tant, la primera qüestió que em plantejo des de la memòria democràtica, prefereixo parlar de memòria democràtica que de memòria històrica perquè la memòria democràtica no ofereix confusions, la memòria democràtica honora els lluitadors per la democràcia, honora les víctimes dels crims del franquisme i la memòria democràtica és clara amb el compromís present de cara al futur en relació a que aquesta lluita no s'acaba, la democràcia és un procés fins i tot quan un creu que ja la té, sempre es pot escapar, i per tant el millor homenatge que podem fer als lluitadors i lluitadores contra la dictadura franquista és continuar aquest compromís perquè la democràcia és fràgil i sempre pot decaure, i d'enemics de la democràcia n'està ple, al món sencer i també al nostre país i també a la Unió Europea de la qual en forma part el nostre país.

Dit això, sí que voldria entrar en el tema que em pertoca dient el següent, jo penso que efectivament els historiadors han fet la seva feina, però la memòria democràtica no competeix únicament als historiadors. Però he de dir a continuació: els historiadors

han fet una bona feina, perquè avui tenim les dades, coneixem, parlem de fets, no són opinions, aquests que diuen alerta amb determinades revisions... Nosaltres parlem de fets, parlem de desenes de milers de persones assassinades sense les mínimes garanties processals, desaparegudes, parlem dels drets d'aquestes persones i dels seus familiars, que també són víctimes. Per tant, aquí no hi ha opinió, aquí hi ha fets, que entre altres, gràcies als historiadors els coneixem, però la memòria democràtica no és una qüestió que afecta només als historiadors, afecta a totes les disciplines del saber que s'impliquen en què la democràcia és ciutadania i és compromís amb l'espai públic i, per tant, quan parlem de memòria democràtica parlem de la implicació de tots. Però avui no m'adreçaré entre tots aquests, més que a uns especialment que són els que formen part del món de la justícia, perquè tenim raons per estar preocupats pel món de la justícia a l'Estat espanyol.

Crec que he de començar amb una pregunta. La pregunta és: per què els poders de la democràcia vigent encara no han fet justícia a les víctimes del franquisme? Qui ha de fer justícia a les víctimes del franquisme? Què s'espera per a l'anul·lació dels consells de guerra que van acabar amb la vida de Peiró (1942), tres anys després d'acabada la guerra? Que va morir cridant "aquesta és la justícia de Franco!". I amb ell van ser assassinats set cenetistes més. Peiró manté el nom, hem de dir també ben alt el nom dels set cenetistes que van ser assassinats juntament amb Peiró. Però l'any 1963 va ser assassinat Grimau. Passen els anys i l'any 1974 va ser assassinat Puigantich, perquè el franquisme va guanyar matant i va morir matant. Això ho han de tenir clar els poders de la democràcia, tots els partits que diuen que són demòcrates en aquesta democràcia. I molt especialment vull esmentar avui Lluís Companys. Què esperem tots, què esperen els partits de la democràcia? Companys va ser ministre de la II República, no només President de la Generalitat de Catalunya, i també president el Parlament de Catalunya. Què esperen els poders de la democràcia amb l'únic president democràtic elegit, detingut per la Gestapo, lliurat a les autoritats franquistes i assassinat per ordre expressa de Franco mitjançant una farsa de consell de guerra? Què esperen els poders de la democràcia per anul·lar les sentències que van condemnar a mort el President Companys? I amb ell què esperen els poders de la democràcia per anul·lar totes i cadascuna de les sentències que van acabar amb la vida de tants lleials a la República, lleials a la democràcia, lluitadors per la llibertat?

És evident que tenim fortes contradiccions en la democràcia. Jo només em referiré a les contradiccions del poder judicial. Les diré breument, quatre contradiccions. Primera: la denominació. L'administració de la justícia per la Constitució té una denominació que jo qualifico de predemocràtica. De les altres institucions de l'Estat, no parlem de poder legislatiu, la Constitució parla de Parlament, de Corts Generals, que és la denominació que té el Parlament. No parlem de poder executiu, parlem de Govern i Administració. Per què no parlem d'Administració de la justícia en el títol VI; és més modern, més democràtic, més clar, parlem d'uns òrgans que administren la justícia sota l'imperi de la llei i amb independència judicial. Si parlem de poder judicial encara estem en el temps de Montesquieu, mal llegit, i que parlava de divisió i coordinació de poders, perquè lògicament l'Estat és una unitat. Per tant amb aquesta denominació predemocràtica de la justícia ja estem anunciant que les coses potser no acabaran anant bé, perquè, en segon terme, què està passant, que es confon la independència del poder judicial amb un poder sí independent però corporativament, que s'autogoverna mitjançant un Consell General del Poder Judicial i amb una presència partidista que en el cas del Constitucional –que separem del poder judicial en sentit estricte- és escandalosa, però també en el Tribunal Suprem, ¿o és que no hi ha, com pretén dir Margarita Robles en un article publicat a *El Mundo*, politització de la justícia i judicialització de la política? I en tercer lloc, estem parlant també de la paradoxa d'un Estat que s'estructura territorialment com a Estat compost –ja diem que de forma no excessivament exagerada- però la justícia manté una estructura centralista de l'Estat. Com quadra això? Com quadra l'autonomia en l'organització dels altres poders de l'Estat amb el centralisme en l'organització de la justícia? Aquí com a mínim surten espurnes en el millor dels casos, i és una flagrant contradicció que la

justícia democràtica hauria de corregir, si no pot ser mitjançant la reforma de la Constitució –que sembla que és impossible en aquest país reformar una Constitució ni que sigui introduint dues esmenes-, que reformin la Llei Orgànica del Poder Judicial. També en tercer lloc cal dir una cosa, o una pregunta: què fa l'Audiència Nacional? La deixo en pregunta. Però, en quart lloc, una justícia democràtica pot mantenir en el Poder Judicial la Sala Cinquena del Tribunal, que és la Sala Militar? Té sentit això? Potser serà constitucional però si, com és un debat avui de democràcies avançades, relacionem el principi constitucional amb el principi democràtic, no sempre el principi constitucional ha de ser incorregible. Habermass, John Rawls i tants altres autors ja han entrat en aquest debat, que ja té uns anys, té uns anys perquè el Tribunal Constitucional entengui que no només val el principi constitucional en un sistema democràtic. En el preàmbul de la Constitució espanyola es diu: “anem cap a una democràcia avançada”, és clar que al costat del principi constitucional conta també el principi democràtic, que ha d'orientar la lectura de la Constitució ni que sigui pels propis membres del Tribunal Constitucional. I una Constitució no és estàtica, perquè la vida és un procés, la política és un procés, i la Constitució també s'ha d'entendre en aquest procés, perquè sortosament no som a l'any 1978 sinó a l'any 2010. I un Tribunal Constitucional intel·ligent, format per magistrats demòcrates intel·ligents ha de saber captar això i ha de saber reunir el principi democràtic i el principi constitucional de manera que no s'enfrontin sinó que conflueixin, sent obert davant la interpretació de la Constitució.

Però cal dir que hi ha massa exemples que posen en qüestió fins a quin punt la justícia està realment avançant cap aquesta democràcia. Podria posar diversos exemples –a part del cas Garzón- però vull dir-ne un perquè és recent i el considero especialment greu. És el cas Egunkaria. Se'n parla poc. Però és que el cas Egunkaria, que s'acaba com sabeu declarant innocents i per tant són absolts els cinc acusats, començant pel director d'aquest diari basc, Otamendi, el cas Egunkaria tal com ha acabat, després de set anys de ser suspès aquest diari, no només ens fa preguntar què passa amb la llibertat d'expressió sinó, ho diré a títol de pregunta perquè demà ningú no em pugui dir alguna cosa, ¿i el jutge Del Olmo, en actuar contra Egunkaria, no podia caure en un cas de prevaricació? Ho deixo en pregunta. Però deixant-ho en pregunta sí que vull afirmar que en casos especialment delicats queda clar que unim dues coses: la judicialització de la política, la politització de la justícia. I això, en una democràcia, si parlem de divisió de poders, sí que s'ha d'aclarir.

Però qui és qui té la responsabilitat de tot el que està passant? El poder judicial, el denominat poder judicial? Jo crec que no. Siguem justos també. Quan afirmem, mirant cap a la dictadura: pau sí, oblit no; quan afirmem mirant cap a la dictadura: venjança no, veritat i justícia sí; als que primer hem de mirar a continuació no són els jutges, són els representants del poble sobirà, els nostres diputats, els membres dels partits polítics que es diuen democràtics i que hem de suposar que són democràtics. Si és així, què esperen a fer net amb la dictadura? Què esperen a acabar amb els dubtes del poder judicial que fins i tot provoquen situacions de prevaricació, d'acusació de prevaricació? Què esperen a fer lleis clares, precises, d'un sistema que vol ser coherent amb la democràcia que afirma ser? I que, per ser coherent amb la democràcia que afirma ser, ha de dir ben alt i clar que condemna la dictadura, ha de dir ben alt i clar que està amb la defensa de les víctimes del franquisme, ha de dir ben alt i clar i escriure en la llei, és una frase molt breu, si les sentències dels tribunals que van condemnar tants lluitadors per la llibertat són il·legítimes, perquè això és el que diu la Llei de la Memòria Històrica, que afegeixin una frase que digui: per tant, i en conseqüència, són il·legals i són nul·les de ple dret, expulsades expressament de l'ordenament jurídic, són inexistents. És el que ha dit el fiscal general de l'Estat. Doncs si ho diu el fiscal general de l'Estat, per què no ho posen en una frase els diputats en una esmena a la Llei de Memòria Històrica, que així ho tindrà tothom clar?

I, finalment, no pot passar més temps sense que els poders públics agafin el seu compromís mitjançant llei, mitjançant el desplegament de la llei, mitjançant les seves

polítiques públiques en quant als drets de les víctimes del franquisme. Especialment ens hem d'adreçar als seus familiars, no perquè ells s'espavilin amb subvencions sinó amb la directa responsabilitat dels poders públics, implicant-se directament en la localització, identificació, investigació de les fosses comunes, i en la seva dignificació i, si pertoca, exhumació. Això és ser coherent amb la democràcia, això és condemnar la dictadura. Així que, senyors diputats, tenen una responsabilitat: fer net amb la dictadura, avançar en la democràcia i defensar-la, defensar la democràcia no mirant el passat, compromentent-nos amb el present. Res més i moltes gràcies.

Montserrat Comas d'Argemir

Bona tarda a tothom. Vull agrair en primer lloc a la Fundació Comín que m'hagi convidat a participar en aquest acte. Vaig tenir la gran sort a la meua vida de conèixer Alfonso Comín l'any 1973 i ell va ser per a mi en aquells anys un mestre espiritual i un mestre polític, vaig aprendre molt del seu pensament i de la seva vida i m'enorgulleix pertànyer a la Fundació Comín, que fem possible que el seu pensament estigui viu.

És evident que en aquests 30 anys de democràcia hi ha hagut un oblit de les víctimes del franquisme i això és una injustícia històrica. Alguns pensen que aquest és un dels preus que es va pagar, que s'ha pagat, per la forma com es va fer la transició. En la meua modesta opinió, crec que no es tracta tant de posar en qüestió com es va fer la transició, perquè va obeir a una decisió de la nostra sobirania popular en un context determinat i en un moment molt difícil i va permetre obrir una etapa, la més llarga de democràcia que ha tingut aquest país. Però això no vol dir que en una democràcia ja sòlida i consolidada com la nostra sigui raonable haver oblidat els drets de les víctimes de la dura repressió franquista. I pensant aquests dies el perquè d'aquest debat que per sort estem tenint a la societat, que es va iniciar quan la Llei de Memòria Històrica però que es va tancar quan es va aprovar la llei, però que ara ha ressorgit amb molta força arrel del procés penal contra el jutge Baltasar Garzón, pensant aquests dies per què hem trigat tant en fer aquest debat social, vaig llegir una entrevista que un professor d'ètica de la Universitat de Harvard, Michael Sandel, va fer el passat 15 de maig i va sortir publicada a la Contra de *La Vanguardia*, i em vaig quedar amb unes paraules que els hi llegeixo perquè crec que reflecteixen segurament el que ens està passant. Ell opinava, en relació al tema de la memòria històrica, en general a tots els països que han tingut dictadures feixistes, i deia el següent: "Al principi és imprescindible certa amnèsia per a la convivència, però només ho podem admetre de forma passatgera y la prova és que, quan una democràcia es restableix, la següent generació sempre necessita assumir el seu passat, això és, enfrontar-se a ell per bé i per mal". Segurament això és el mateix que va passar a Itàlia i va passar a Alemanya, a Alemanya es va trigar 43 anys des de que va acabar la guerra per poder fer una depuració del feixisme, ara cap partit feixista és legal a Alemanya i a més no queda cap símbol del nazisme.

En aquest país la Llei de Memòria Històrica jo crec que ha comportat un primer pas després de 30 anys, però s'ha demostrat que aquesta llei és insuficient, i és insuficient perquè el legítim desig de molts familiars de voler saber on són enterrats els seus pares, els seus avis o els seus germans no s'ha vist cominat amb aquesta llei. Tampoc s'ha aconseguit la revisió de les sentències condemnatòries dels tribunals de la repressió franquista. Encara ens costa treure plaques que existeixen del franquisme. El Valle de los Caídos es manté malgrat ser una obra d'art feixista -a Alemanya no queda cap monument ni cap simbologia del feixisme-. Catalunya i Andalusia són les úniques comunitats autònomes que han fet un mapa de les fosses comunes i han atès totes les peticions de les víctimes, però a la resta de comunitats autònomes ni a l'Administració central ha quedat resolt ni tan sols el tema de les exhumacions per poder saber les víctimes on tenen enterrats els seus éssers desapareguts.

Com que subscriu el fil per randa la intervenció de Miquel Caminal, passo a valorar el procés penal contra el jutge Garzón. La decisió del Tribunal Suprem de seure a la banqueta dels acusats el jutge Garzón és evident que ha creat un escàndol a nivell nacional i internacional i una desafecció, una incredulitat i una estupefacció en general de la societat espanyola i també a nivell internacional. Garzón és un jutge polèmic en el seu perfil -segurament no hi ha ningú que quedi indiferent-. He de reconèixer que tot el prestigi que té a nivell social no el té dins la judicatura, hi ha companys meus a la judicatura que consideren que s'ha guanyat a pols aquesta denominació de jutge estrella perquè en ocasions ha actuat, en la seva forma d'instruir, de cara a la galeria; a altres jutges no els hi ha agradat la seva forma de com va fer el pas a la política i de com va retornar de la política a la judicatura. Però en qualsevol cas, sigui quina sigui l'opinió d'un sector de la judicatura en relació a aquest jutge, s'ha de dir que Garzón ha estat, i és, un jutge que ha servit durant 30 anys l'Estat de Dret, 20 d'ells dins l'Audiència Nacional, i que el prestigi que té se l'ha guanyat a pols perquè se l'ha guanyat precisament perseguint el terrorisme d'ETA i el seu entorn, perseguint també el terrorisme islàmic i Al-Qaeda, perseguint els narcotraficants, perseguint la corrupció política –ho va fer en el cas GAL i ho ha fet ara en el cas Gürtel, que afecta el Partit Popular i que no li han perdonat-, i en tot cas va ser el jutge que fonamentalment, tots recordem i és el que jo crec també que més el va prestigiar, va emetre l'ordre de detenció el desembre de 1999 contra el general Pinochet, una ordre de detenció que va permetre que se'l pogués detenir a Londres i que efectivament va obrir una nova etapa en la protecció i persecució dels delictes de genocidi, de tortura i de terrorisme internacionals. S'ha dit en algunes ocasions que després de la sentència de Nüremberg l'any 1945 cap altra resolució com la dictada pel jutge Garzón l'any 1999 ha tingut tanta repercussió a nivell internacional perquè, efectivament, és una resolució que ens va permetre consolidar un principi molt important, un principi que van establir les Nacions Unides, com és el principi de la jurisdicció universal, que vol dir que tots els Estats estan obligats a perseguir els crims contra la humanitat en qualsevol lloc i en qualsevol moment. Precisament perquè, a més a més d'afectar a víctimes concretes, afecten la sensibilitat humana de qualsevol ciutadà, és a dir, afecten d'una manera directa al conjunt de la humanitat. I l'any 1999 el jutge Garzón va obrir una gran esperança a tot el món perquè, efectivament, es va obrir una nova etapa en la protecció i en la defensa internacional dels drets humans. I, paradoxes de la vida, quan el jutge Garzón intenta aplicar el principi de jurisdicció universal a Espanya i obre un procediment penal per investigar els crims del franquisme, paradoxalment, acaba acusat a la banqueta dels acusats, pendent d'un judici oral i, a més a més, suspès de les seves funcions com a jutge.

Recordem quin és el procés que va obrir Garzón, per fer memòria. Ell no va anar a buscar les denúncies sinó que les denúncies de diverses associacions que representen desenes o centenars de víctimes de la repressió franquista li van tocar per ordre de repartiment en el seu jutjat. I ell, conscient dels problemes jurídics que té obrir un procés penal després de 30 anys per crims que es van cometre durant la guerra civil i en la postguerra, va fer una resolució que té 68 pàgines, una resolució absolutament fonamentada i raonada del perquè admetia a tràmit les denúncies d'aquestes associacions de víctimes. Plantejaven una denúncia penal i plantejaven, les víctimes, les següents peticions: saber on són enterrats els seus familiars, saber la veritat de com van desaparèixer i de les circumstàncies de com van desaparèixer i reclamaven, també, el càstig pels culpables que encara estiguin vius. I el jutge Garzón va obrir un procediment penal per investigar la desaparició entorn a 100.000 persones i 30.000 nens, que són els nens perduts de la República, i ho va fer dient per què entenia que la Llei d'Amnistia no era aplicable, perquè considerava que els delictes de detenció il·legal sense donar raó del parador dels desapareguts, i del delicte contra la forma de govern, són delictes que són imprescriptibles; el delicte de detenció il·legal sense saber el parador de les persones desaparegudes és un delicte permanent, precisament perquè no se sap encara ara on són. I per això ell va raonar per què no estaven prescrits aquests delictes, i va raonar també per què la Llei d'Amnistia, que és una llei que va perdonar crims polítics, tampoc era aplicable quan es tracta de

perseguir o d'investigar delictes contra la humanitat tan importants com aquest de saber de la desaparició, de què va passar respecte 100.000 persones i 30.000 infants. I a més a més va fixar dos grups de persones possibles responsables, un primer grup que serien persones que estarien mortes, que és el cas de les persones que van formar part de les juntes militars en temps de guerra i en els successius governs de Franco i, a més a més, va dir que hi hauria un segon grup de persones responsables que serien les persones que formaven part de les estructures paramilitars que van actuar des de juliol de 1936 fins el desembre de 1951 i aquí s'inclou també a membres de la Falange Española y de las JONS i va demanar al Ministeri de l'Interior que l'informés dels noms d'aquestes persones que formaven part d'aquestes estructures paramilitars. Va fer moltes diligències però efectivament no va poder acabar la investigació. Preveient que la Sala Penal de l'Audiència Nacional podria decretar que no era competent per investigar aquests crims, va decidir inhibir-se pel tema de les exhumacions i, perquè es pogués seguir investigant el delicte de detenció il·legal, ho va remetre als jutjats territorials on hi ha aquestes fosses comunes on indiciàriament hi ha persones desaparegudes. I la Sala Penal de l'Audiència Nacional, 15 dies després, dóna al Ministeri Fiscal (que sempre ha estat en contra que s'obris un procés penal d'investigació dels crims del franquisme) la raó i diu que el jutge Garzón no era competent per investigar aquests crims perquè no estava dins de les competències de l'Audiència Nacional el delicte de rebel·lió, que en definitiva entén l'Audiència Nacional que és el que es va cometre, i per tant entén que és el Tribunal Suprem el que seria el competent.

Volia referir-me a tres qüestions molt ràpidament. Què és el que l'imputa el Tribunal Suprem al jutge Baltasar Garzón? Què hagués pogut fer el Tribunal Suprem diferent del que ha fet? I quin és el futur possible del jutge Garzón? El Tribunal Suprem saben tots vostès que l'imputa un delicte de prevaricació, entén que ha comès aquest delicte indiciàriament per quatre raons: per no haver aplicat la Llei d'Amnistia, per perseguir delictes que estan prescrits segons el Tribunal Suprem, per declarar-se competent per ordenar les exhumacions de desapareguts sabent que la Llei de Memòria Històrica atorga la competència a les Administracions Públiques i per aplicar retroactivament normes penals que el Tribunal Suprem entén que en el moment en què es van cometre aquests delictes no estava tipificat en el Codi Penal espanyol ni el delicte de genocidi ni el delicte de terrorisme internacional.

Què podia haver fet el Tribunal Suprem, en la meva modesta opinió. Quan es va presentar la querella pel sindicat ultraconservador Manos Limpias, el Tribunal Suprem podia haver no haver admès a tràmit aquesta denúncia. Hi ha companys jutges que em diuen aquests dies que no es pot inadmetre a cap denunciant ni a cap querellant per raons de la seva ideologia. D'acord, és veritat, però sí que els jutges estem obligats, quan es presenta una denúncia o una querella, a valorar quines són les finalitats que pretén un querellant o un denunciant, i quan les finalitats són espúries, contràries al Dret, contràries a l'interès general o finalitats exclusivament per raons ideològiques com és el cas del sindicat Manos Limpias, que l'únic que pretenia és el que de moment ha aconseguit, que és separar de la judicatura al jutge Garzón, els tribunals podem inadmetre a tràmit i és el que jo crec que hagués pogut fer perfectament el Tribunal Suprem. Ja que no va fer això i va admetre a tràmit i es va investigar durant uns mesos, què podia haver fet el Tribunal Suprem i no ha fet: arxivar el cas, perquè el delicte de prevaricació és el pitjor delicte que es pot imputar a un jutge, prevaricar vol dir dictar resolucions injustes sabent que ho són. I sempre hem dit fins ara a la jurisprudència que no es prevarica quan es dicten resolucions interpretant d'un determinada forma el Dret, interpretació que sostenen –com és en aquest cas– altres jutges espanyols i molts experts tant a nivell nacional com internacional. Les decisions del jutge Garzón no són ni arbitràries ni són irraonables i estan perfectament justificades i raonades, com sostenim altres jutges espanyols, en l'aplicació dels convenis internacionals, com després es referirà Carlos Jiménez Villarejo. En tot cas, el Tribunal Suprem ha optat per criminalitzar una determinada forma d'interpretar el

Dret que, per molt discutible que sigui, en qualsevol cas no mereix ni molt menys la qualificació de prevaricadora.

I molts jutges estem preocupats per aquesta qüestió, molts jutges ens hem situat críticament davant les decisions del Tribunal Suprem, no sóc l'única que critico públicament ni obertament les decisions del Tribunal Suprem, també a la meva associació, Jutges per la Democràcia, de la qual formen part més de 550 magistrats de tota Espanya, després d'un debat intern i d'una forta divisió interna, però finalment el criteri majoritari ha estat dictar dos manifestos, dues resolucions, que s'han fet públiques, criticant el procediment penal obert pel Tribunal Suprem al jutge Garzón. I a molts jutges espanyols ens preocupen les decisions que està adoptant el Tribunal Suprem perquè poden afectar la nostra independència judicial, perquè la tasca d'un jutge quan ha d'aplicar el dret, quan ha d'aplicar una norma, requereix interpretació precisament per aplicar-ho al cas concret i a les circumstàncies i el moment social concret en què s'ha d'aplicar la norma i, per tant, molts jutges estem preocupats perquè la tasca judicial és un espai de creació i les resolucions del Tribunal Suprem desmotiven la imaginació jurídica creativa, modelen jutges conformistes i submisos a la jerarquia i constitueixen, en el meu parer, un fre a la imprescindible evolució de la jurisprudència. Dissentir en Dret no és prevaricar. El sistema legal està molt sàviament estudiat, els tribunals col·legiats –o sigui en els que hi ha més d'una persona, com jo queestic en un tribunal col·legiat de l'Audiència Provincial- sempre són imparells, així ho ha volgut la llei, precisament perquè està previst que en la interpretació del Dret puguem discrepar, i que sempre es pugui adoptar una decisió per majoria, i està previst a la llei que qui discrepa pugui fer un vot particular. Per tant, fins i tot la discrepància que es pugui tenir respecte el jutge Garzón de si és o no és aplicable la Llei d'Amnistia, si estan o no estan prescrits, en tot cas forma part del debat jurídic i en cap cas, segons entenen molts, es pot qualificar de prevaricadora aquesta conducta.

Indubtablement al Tribunal Suprem espanyol se'l recordarà, jo crec, en els propers 50 anys per haver assegut a la banqueta dels acusats a un jutge prestigiós. Veure en els propers mesos a la banqueta el jutge Garzón per l'única acusació d'una associació que és ideològicament hereva de la ideologia franquista, jo crec que és un despropòsit, és una taca negra en la nostra història democràtica, precisament perquè un dels fonaments de la democràcia és la credibilitat de la justícia. I, en part, seure a la banqueta el jutge Garzón representa una victòria –encara que sigui transitòria- de la ideologia hereva del franquisme perquè han aconseguit apartar de la judicatura a aquest jutge, un jutge compromès amb els drets humans i amb l'aplicació de la justícia universal. Però aquesta victòria, en la meua opinió, aquesta victòria dels franquistes és només transitòria. Garzón té dret a la presumpció d'innocència com qualsevol ciutadà i té dret a un judici just. Per tant, aquest judici que s'haurà de fer en els propers mesos haurà d'assumir que el jutge Garzón té dret a la seva defensa i per tant a que se li admetin totes les proves per poder demostrar la seva innocència. Crec també que en el Tribunal Suprem hauria de jutjar-lo una Sala diferent a la Sala que va admetre a tràmit la querrela de Manos Limpias i de Falange Española de las JONS, ha de ser una Sala composta per magistrats diferents per a no estar contaminada, si no ho fan així el Tribunal Europeu de Drets Humans estic convençuda que dictarà la nul·litat, perquè ja ho ha dit en moltes ocasions. Nosaltres a l'Audiència Provincial per jutjar un cas el jutgem sense estar contaminats, no podem ser la mateixa Sala que hem resolt recursos anteriors en matèria de presó o en matèria de mesures de caràcter civil o penal o els recursos que s'han fet en tota la fase d'instrucció. Garzón, com tot ciutadà, té dret a un judici just.

A Espanya tenim un Estat de Dret i jo finalment tinc credibilitat en el sistema. La meua aposta és que és possible aconseguir una sentència absolutòria i si el Tribunal Suprem no la dicta i el condemna vull que tots els ciutadans que ens escolteu sàpiguen que el Tribunal Suprem no té l'última paraula, perquè en matèria de drets i de garanties constitucionals, per damunt del Tribunal Suprem hi ha el Tribunal Constitucional i per damunt del Tribunal Constitucional hi ha el Tribunal Europeu de Drets Humans. I

espero que finalment s'imposi el sentit comú, s'imposi la justícia i s'imposi també el Dret.

I acabo retrobant la primera part d'aquesta reflexió en relació a la memòria històrica, crec que a la societat hem de mantenir aquest debat que s'ha iniciat arrel d'aquest cas, del cas del procés penal contra Garzón, crec que s'ha de mantenir aquest debat perquè per primera vegada inclou una qüestió diferent que no es va fer quan es va aprovar la Llei de Memòria Històrica, per primera vegada la reflexió passa també en relació al tema de la impunitat dels crims que es van cometre en la dictadura feixista. La negació i ocultació dels fets criminals greus que comporten crims contra la humanitat no és pròpia d'una societat democràtica madura i avançada com la nostra. Per això crec que hem de seguir lluitant a favor del ple reconeixement jurídic i polític dels drets de les víctimes de la repressió franquista i en contra de la impunitat dels crims que es van cometre durant la dictadura. Moltes gràcies.

Carlos Jiménez Villarejo

Bona nit. Crec que els ponents anteriors, particularment en referència al procés al jutge Garzón, la magistrada Montserrat Comas ha posat les coses al seu lloc. No obstant, analitzaré alguns aspectes que són necessaris per conèixer plenament el que està passant a l'Estat espanyol i concretament a l'àmbit d'això que es diu –jo crec que d'una forma crítica ho ha analitzat Miquel Caminal- el Poder Judicial i particularment el Tribunal Suprem, però no només el Tribunal Suprem.

Voldria afegir-ne alguna sobre el perfil, breument, que ha fixat la magistrada Montserrat Comas sobre el jutge Garzón que, en efecte, té dos perfils polèmics. Per altra banda una persona amb les competències pròpies de l'Audiència Nacional és natural que tingui un perfil polèmic perquè les competències que se li atribueixen a l'Audiència Nacional, amb independència de que ell sigui un dels jutges que són allà destinats –que estava destinat, perquè ja no ho està-, genera la possibilitat de que realment hi hagi una transcendència mediàtica en qualsevol decisió que ell prengui. Però en tot cas només volia afegir dos elements perquè ell ja s'ha referit a alguns afers en els quals ha intervingut jo crec que amb molt de valor, amb molt de coratge, molt coratge democràtic i cívic, i amb molt de mèrit professional, però n'hi ha dos que jo vull citar perquè em semblen fonamentals per conèixer el perfil concret, a part d'altres errades que hagi pogut cometre i, en efecte, les va cometre en el seu dia, exactament l'any 1992. Però n'hi ha dos que són fonamentals. Un és haver acordat com no ho ha fet cap jutge a Espanya el registre judicial amb gran aparell judicial i la presència del Ministeri Fiscal de la seu central del BBVA buscant els comptes dels paradisos fiscals que s'havien constituït els consellers del BBVA a l'Illa de Jersey i altres zones de paradisos fiscals d'Estats Units. Això s'ha fet poques vegades i, a conseqüència d'aquell registre, després de molts anys, va obrir una causa que ara està desvetllant cap a l'opinió pública per raons que ignoro, que és el cas Pretòria, que és realment l'expressió –com el cas Gürtel, per altra banda, que també va investigar ell com acaba de dir Montserrat Comas- de la corrupció en tots els àmbits i particularment en aquest cas en l'àmbit urbanístic de tràfic d'influències, de suborns, de tots els delictes que generalment acompanyen les conductes pròpies de corrupció. Són coses que s'han de dir perquè sembla que estiguem parlant només del jutge que va combatre ETA o l'entorn d'ETA i el terrorisme d'Estat que van representar els GAL, però ha fet a més, com a dit Montserrat però jo ho completo, altres esdeveniments processals que han estat fonamentals per a la neteja democràtica d'aquest país.

Dit això, volia recordar una cosa que té un punt de connexió amb el procés que s'ha obert en el Tribunal Suprem contra el jutge Garzón. El 12 de juliol de 2006 Montserrat Comas i tres magistrats i vocals del Consell General del Poder Judicial van votar a favor d'una proposta que van fer altres dos Consellers del Poder Judicial a favor d'un reconeixement i d'un homenatge als jutges i fiscals que havien donat la seva vida i que

havien sacrificat la seva llibertat, el seu benestar i tot, pràcticament, a conseqüència de ser fidels a la II República espanyola i que van patir o bé l'afusellament –un d'ells al Camp de la Bota, com va ser el fiscal Javier Elola, d'altres a d'altres indrets-, la depuració professional, l'exili, etc. En el vot particular –naturalment que el Consell del Poder Judicial, dominat per la majoria representativa del Partit Popular, va rebutjar aquesta proposta de reconeixement d'aquests jutges i fiscals democràtics de la II República-, ella juntament amb altres tres va fer un vot particular en el qual es va oposar a aquesta actitud majoritària del Consell General del Poder Judicial i es referia a que la majoria del Consell General del Poder Judicial havia expressat quelcom que representava un fracàs –aquestes són les paraules on apareix la seva signatura-, un fracàs en la trajectòria d'un òrgan constitucional i democràtic com era el Consell General del Poder Judicial. I he de dir que qui va portar la veu cantant, qui va portar pràcticament la direcció de la posició majoritària del Consell General del Poder Judicial contra un reconeixement simbòlic dels jutges i fiscals que ho van donar tot per la II República i que van patir per això la repressió, la violència, el sofriment, l'exili, etc., qui va portar la direcció d'aquesta majoria conservadora del Consell General del Poder Judicial va ser un vocal del Consell General del Poder Judicial que es diu Adolfo Prego, que avui és el ponent del Tribunal Suprem en la causa contra Baltasar Garzón. Per tant, la primera pregunta que jo faig: què fa aquest senyor no abstenint-se de participar en aquesta Sala quan, a més d'haver fet això, és un home que se sap que està alineat amb les posicions de l'extrema dreta, amb el que representa tota la literatura de Pío Moa i de gent d'aquest tenor, que són precisament els querellants contra Baltasar Garzón? Per tant em pregunto què fa el ponent Adolfo Prego, que a més d'haver fet això el 12 de juliol de 2006, ara com a ponent, per tant com a eix central de la Sala del Tribunal Suprem que es disposa a jutjar Baltasar Garzón, sense abstenir-se perquè concorren en ell causes evidents que l'exclouen, d'un magistrat dotat de la necessària imparcialitat o neutralitat que ha de tenir un magistrat. Primera qüestió que s'ha de plantejar perquè em sembla que és un autèntic escàndol. Però aquí hi ha el que hi ha i per tant s'ha de denunciar.

En segon lloc volia fer una referència a que quan s'ha iniciat l'última etapa, a partir de les decisions del jutge Varela del 3 de febrer, del 7 d'abril, etc., hi ha hagut comunicacions importants de Jutges per a la Democràcia, a les quals s'hi ha referit la Monsterrat, en les quals es parla de que les decisions del Tribunal Suprem –en alguns casos en fase de recurs, però sobretot la del jutge Varela- eren una criminalització de la dissidència en la interpretació de les lleis, és a dir que s'havia de, d'alguna manera, tenir un concepte de la interpretació de les lleis absolutament uniforme o ortodox que impedia dissentir d'aquesta interpretació de llei imposada pel Tribunal Suprem, segons els criteris imposats per aquesta Sala amb un ponent del relleu que acabo de significar. I més endavant, ja quan es dicta l'últim auto de 7 d'abril d'aquest any del jutge Varela, en el qual decideix obrir el procediment abreujat contra el jutge Baltasar Garzón per encaminar-lo cap el judici oral, 66 jutges i fiscals –la majoria en actiu i alguns jubilats, com jo- van dir que aquesta decisió constituïa un fet dolorós i injustificable i afegien “en tant que significa el ressorgir dels desvalors que sempre hem rebutjat a més de trencar amb la nostra cultura de la legalitat i de la posició del jutge a l'Estat Constitucional i de Dret”, la qual cosa és molt important que sigui dita per jutges i fiscals perquè estem realment analitzant una situació de crisi profunda de l'Estat de Dret.

En aquest context s'obre el procés contra el jutge Baltasar Garzón en virtut de les querelles de Manos Limpias i posteriorment de Falange Española de las JONS. Falange Española de las JONS a mi només em fa pensar en tot el que va significar una vegada iniciat el cop militar de 17 de juliol de 1936 i durant els mesos on allà hi va haver guerra civil –on hi va haver resistència republicana afortunadament encara no havien començat a actuar- però ja l'1 d'abril de 1936 a tota Espanya Falange Española va ser, a més de ser el partit únic de la dictadura del general Franco, el gran element determinant de la repressió brutal que es va desencadenar contra republicans, demòcrates, etc., d'una forma manifesta, i només s'ha de llegir qualsevol document de

repressió ja sigui de les responsabilitats polítiques però sobretot de consells de guerra, i es reflecteix amb una claredat meridiana en el procés contra el president Companys, on realment els termes més durs, més acusatoris, més insultants contra el president Companys procedeixen precisament de la Falange Española y de las JONS, que en aquell moment presidia a Barcelona Carlos Trías Bertrán. Aquesta és la Falange que apareix ara, fa pocs dies, com a querellant i ha situat el jutge Baltasar Garzón en aquesta tessitura, a més de Manos Limpias, que per altra banda és un grupuscle d'extrema dreta, perfectament identificat des del seu origen i per totes les seves actuacions processals en els tribunals.

En aquest context jo afegiria una cosa: el jutge Garzón va fer el que havia de fer. Quan van acudir a ell, crec que van ser 22 entitats memorialistes, la majoria d'elles de familiars de desapareguts d'aquestes 114.266 persones desaparegudes de les quals encara es desconeix el seu parador i que per tant s'ignora on es troben i els familiars reclamaven que fossin localitzats, identificats, exhumats i dignament enterrats, a part de reparar aquest dany moral terrible que porten patint des de fa 70 anys o més, quan van anar aquells denunciants davant el jutge Baltasar Garzón el desembre de 2006, va fer el que havia de fer tot jutge, que és aplicar l'article 13 de la Llei d'Enjudiciament Criminal, que és atorgar protecció a les víctimes perquè elles, aquests persones, familiars de desapareguts, segons diuen tots els pactes i tots els tractats internacionals sobre desaparicions forçades són tan víctimes com aquells que romanen desapareguts. Per tant el que va fer va ser realment el que havia de fer, article 13 de la Llei d'Enjudiciament Criminal, protecció de les víctimes i després realment elaborar un cens provisional de víctimes que va portar la dada que acabo de donar. Però en aquest context, a més, es produeix quelcom molt important, que és la determinació de la competència de l'Audiència Nacional, i no va ser un tema que quedés pràcticament així en el buit, en les seves resolucions dictades i que ha citat la magistrada Montserrat Comas sobretot a l'octubre de 2008, ell es refereix clarament a que a l'article 65 de la Llei Orgànica del Poder Judicial es determina com a competència de l'Audiència Nacional els delictes contra els alts organismes de la Nació i formes de govern, i raona amb fonament jurídic rigorós i seriós que precisament en base a aquest article 65 de la Llei Orgànica del Poder Judicial l'Audiència Nacional estava justificada per escometre el coneixement dels fets delictius que eren denunciats pels denunciants en la mesura que eren connexos o immediats a la immediata conseqüència del cop militar que van desencadenar els colpistes el 17 de juliol de 1936. Per tant, tot això està raonat i més que raonat, i que no vinguin ara els del Tribunal Suprem a dir una altra cosa senzillament perquè no és veritat.

Però a més de tot això, hi havia una cosa que crec que és molt important, que Montserrat Comas ha destacat i que jo vull tornar a destacar. Quan som aquí, criticant les decisions del Tribunal Suprem –jo diria que denunciant les decisions del Tribunal Suprem- i exigint justícia al jutge Baltasar Garzón, estem defensant abans que res i sobretot a les víctimes de la dictadura franquista, estem defensant els familiars dels desapareguts, estem intentant arribar a les últimes conseqüències de la famosa tríade del dret a la justícia, a la veritat i a la reparació que estableixen tots els tractats internacionals respecte les víctimes d'aquestes conductes. I això va ser el que es va intentar amb arguments jurídics rigorosos i perfectament construïts, com ho han compartit jutges espanyols i juristes de tot el món. És més, hi ha tres magistrats de l'Audiència Nacional que comparteixen plenament els arguments del jutge Baltasar Garzón sobre la competència de l'Audiència Nacional i hi ha altres dos jutges als quals han anat a parar les causes per determinar on s'havien de practicar determinades exhumacions –una jutge d'instrucció de Granada i un jutge de San Lorenzo del Escorial- que han tornat la causa a l'Audiència Nacional dient que ells no són competents perquè són crims contra la humanitat i per tant ni un jutge de Granada, ni de Còrdova, ni de Sevilla, ni de qualsevol altre lloc d'Espanya pot ser competent per investigar i arribar a les últimes conseqüències en la investigació d'un crim contra la humanitat, com és la detenció il·legal d'una persona, el parador de la qual es desconeix, en el context de crims contra la humanitat. Per tant, estem davant una

realitat que avui comparteixen innumerables jutges, fiscals i, en general, tota la comunitat internacional. I per això la posició del Tribunal Suprem no deixa de ser realment insòlita, per no anomenar-la d'una forma més dura.

Però jo crec que el que sembla evident és que, com vaig dir un dia, el jutge Garzón no ha prevaricat –como ha raonat perfectament Montserrat Comas- de cap manera. És a dir, en primer lloc hi ha una dada que és important destacar –i jo, en la mesura en què vaig ser fiscal quan ho vaig ser ho he de destacar-, aquest mateix fiscal que es va oposar a la investigació dels crims del franquisme en la causa que va obrir Baltasar Garzón el desembre de 2006, després quan es va obrir la causa contra ell en virtut de la querrela de Manos Limpias, de Falange i de tots els corruptes de Gürtel, etc., ha dit sempre que no hi ha delictes, que el jutge Garzón no ha prevaricat, que això és dissentir en la interpretació de la llei, això és discrepar en la interpretació de la llei, però no és prevaricar, la prevaricació és quelcom absolutament diferent, com per exemple el que va fer el jutge Pasqual Estevill a la data en què va ser posteriorment jutjat i finalment condemnat i avui complint condemna de presó. Per tant, estem davant una realitat que és perfectament clara, el mateix fiscal que es va oposar a aquesta investigació, quan van arribar les causes obertes contra Garzón en aquests tres fronts que té en aquest moment oberts, va dir clarament que no hi havia delictes de prevaricació i ha formulat ja un escrit en la causa pels crims del franquisme dient que no hi ha delictes de prevaricació i, per tant, demana l'absolució del jutge Garzón en virtut dels arguments que ja ha mantingut en escrits anteriors.

Però en tot aquest procés hi ha quelcom que jo crec que caldria precisar. Hi ha una errònia interpretació del Tribunal Suprem, reiterada infinitat de vegades, sobre l'abast de la Llei de Memòria Històrica, hi ha una errònia interpretació i equivocació profunda sobre el tema de la Llei d'Amnistia. Quan la Llei d'Amnistia s'aprova, la Llei és d'octubre de 1977, la Llei 46/77, ja són vigents a Espanya, incorporats al BOE, els pactes de Nova York, en els quals s'estableix la imprescriptibilitat de les desaparicions forçades en la mesura en què són delictes permanents, és a dir que avui s'estan cometent en la mesura en què no es coneix la sort d'aquestes persones desaparegudes. És quelcom tan evident i està tan clarament expressat en els pactes internacionals, pactes de Nova York i a les convencions sobre les desaparicions forçades ratificades per l'Estat espanyol, que no hi ha cap dubte. Per tant resulta sorprenent que en aquest context el jutge Varela s'atreveixi a afirmar coses molt greus com que els fets que es van denunciar al jutge Garzón no tenien rellevància penal quan van ser denunciats davant d'ell. Com es pot dir tal cosa? Com es pot afirmar que la desaparició de més de 100.000 persones, el parador de les quals encara es desconeix, no té rellevància penal? Però com es pot afirmar aquesta barbaritat, per dir-ho en la seva expressió més suau des del punt de vista jurídic. És un error rere l'altre el que es comet. Però jo crec que a més de tot això, el que accentua la crisi de l'Estat de Dret que representa el procés contra el jutge Garzón, a part de la seva darrera expulsió provisional de la carrera judicial per més que li donin un destí provisional en un lloc d'Holanda, el que és greu és que si un analitza el procés al jutge Garzón és un procés que és –i ho afirmo sabent el que dic- la negació del judici just que proclamen els convenis internacionals, la Declaració Universal de Drets Humans, els Pactes de Drets Civils i Polítics de Nova York de 1966, el Conveni de Roma de 1950 de Protecció dels Drets de la Persona. És la negació d'un judici just, se li han denegat absolutament totes les proves que han interessat, i abans de que s'hagin resolt els recursos sobre si les proves han de ser admeses o no per la Sala Segona del Tribunal Suprem, el jutge Varela ja ha obert el judici oral i ja s'ha posat en marxa també l'acusació de la qual en parlarem en uns minuts. S'han rebutjat totes les proves! Això no passa a cap procediment que avui s'estigui produint a cap jutjat d'Espanya, la denegació total i absoluta de les proves a un imputat no passa mai i menys encara en el termes jo diria que irònics, i fins i tot sarcàstics, amb què el jutge Varela ha denegat aquestes proves perquè entenia que no era l'espai processal adequat el d'un procés penal obrir un debat sobre la perseguibilitat dels crims contra la humanitat, la qual cosa era una ofensa a les víctimes dels crims contra la humanitat, a més d'un error jurídic manifest.

En aquest context hem arribat a aquesta situació crítica d'expulsió de la carrera judicial a conseqüència d'aquesta precipitació amb la qual el jutge Varela va dictar en un sol dia tres, quatre, cinc o sis resolucions, no hi ha un rècord conegut a la història de la justícia espanyola d'aquest tenor, per provocar precisament que el Consell General del Poder Judicial adoptés la resolució que va adoptar. Resolució que era adoptable o no perquè era potestativa i podien haver adoptat una decisió diferent, perquè no és possible, amb la rotunda oposició del fiscal, que representa l'interès públic, la defensa de la legalitat i la protecció de les víctimes dient que no hi ha prevaricació, que de la mà de Manos Limpias s'expulsi de la carrera judicial a un magistrat perquè aquesta organització d'extrema dreta –per altra banda irrellevant i pràcticament inexistent, tret els quatre o cinc que la integren- acusa de prevaricació al jutge Baltasar Garzón, naturalment amb la connivència i la complicitat –no evito les paraules perquè són les que són- del Tribunal Suprem i del jutge Varela.

Però volia afegir una cosa que em sembla important. A les darreres decisions del jutge Varela hi ha quelcom que em sembla insòlit en la història de la judicatura i de la magistratura espanyola en democràcia; a la dictadura tot era possible, sobretot a tots els consells de guerra en aquests tribunals especials de la repressió franquista. No es pot, de cap manera i sota cap concepte, fer el que ha fet el jutge Varela, que és dictar-li les acusacions, a Falange se l'ha tret del mig perquè jo crec que netejava d'alguna manera la imatge del procés eliminant-la del procés en la mesura que era l'herència directa del partit únic de la dictadura del general Franco, però ha mantingut a Manos Limpias com a acusació quan l'acusació de Manos Limpias està feta al dictat del jutge instructor Varela. Al dictat, fins el punt que els va donar el que havien d'afegir, el que havien de treure, fins el punt de que va eliminar de l'escrit d'acusació de Manos Limpias, que era un pur disbarat jurídic, 53 folis i els va fer afegir que havien de dir que la resolució del jutge Garzón l'havia fet a posta, que era el que havia omès Manos Limpias en el seu escrit d'acusació per construir a partir d'aquesta acusació la possibilitat d'un delictes de prevaricació. És a dir, que el jutge Varela s'ha convertit en part, en la mesura en què en virtut de l'aliança establerta entre ell i Manos Limpias en el tràmit d'acusació ha fet que Manos Limpias faci l'acusació que a ell li convenia per mantenir obert el judici oral que ja hauria d'estar arxivat, tancat, definitivament. Per això jo insisteixo i insistiré sempre en què el jutge Varela no ha obrat ni està obrant d'acord amb les regles de la bona fe que exigeix a tots els magistrats la Llei Orgànica del Poder judicial i que s'ha apartat ostentosament dels principis del jutge imparcial i neutral. I això és el que diu el Tribunal Constitucional i llegiré, i acabo, una sentència del Tribunal Constitucional que diu el que ha de ser un jutge davant un procés com aquest que estem vivint, tan dramàtic per altra banda, no només pel jutge Garzón sinó per a les víctimes del franquisme i per l'Estat democràtic. Diu el Tribunal Constitucional: "El jutge no pot assumir processalment funcions de part i no pot realitzar actes ni mantenir amb les parts relacions jurídiques o connexions de fet que poden posar de manifest, exterioritzar, una prèvia presa de posició anímica a favor o en contra". Això és el que ha fet el jutge Varela amb les acusacions de Manos Limpias, convertir-les en escrits d'acusació, fet sota requeriments que ell no està autoritzat a fer, d'acord amb la Llei d'Enjudiciament Criminal i la Llei Orgànica del Poder Judicial, perquè no està autoritzat a fer aquests requeriments i sobretot a concedir uns terminis per a una reparació de suposats defectes formals, que no eren defectes formals, eren errades profundes que invalidaven aquests escrits d'acusació, i que ha permès que continuï el procés contra el jutge Baltasar Garzón gràcies a aquesta intervenció activa en connivència amb Manos Limpias.

Tot això expressa una crisi profunda del sistema democràtic, del Poder Judicial i a la totalitat del conjunt de jutges i magistrats, excepte naturalment la immensa majoria, que no s'ajusten a aquests modes de comportament, però també s'ha de dir una cosa, quan els familiars de desapareguts el desembre de 2006 van anar a l'Audiència Nacional buscant empara, ¿per què van anar buscant empara? Perquè no havien trobat empara en molts anys anteriors en els jutges i fiscals als quals hi van anar

demanant que els autoritzessin a desenterrar els seus morts, els seus desapareguts i exhumar-los i enterrar-los dignament, i amb algunes excepcions que no passen els dits d'una mà, la majoria dels jutges i fiscals van dir que no o els hi van donar l'esquena o van donar arguments absolutament aliens al Dret, a la història i a la justícia. Per tant, jo crec que estem davant una situació de crisi greu del sistema democràtic que es personifica en aquest cas en el jutge Baltasar Garzón però que té com a destí malauradament a tots els que som aquí i a tota la societat espanyola en els seu conjunt en la mesura en què està patint les conseqüències d'un atac directe de l'extrema dreta, per molt grupuscular que sigui, contra la democràcia i, fins ara, certament ha aconseguit una victòria, confiem que la victòria no arribi fins el final, però avui per avui el cert és que ha aconseguit una victòria i ha aconseguit que el jutge Garzón sigui expulsat de la carrera judicial i enviat a l'estranger. Res més i moltes gràcies.

Josep Ramoneda (J.R.): Començo pels juristes, després faré una pregunta a l'historiador. Als juristes us volia preguntar tres coses, fruit del que he sentit. La primera d'elles és quina relació establiu entre aquest procediment i els altres dos procediments en curs contra Baltasar Garzón. La segona d'elles és una cosa que m'ha semblat que tu, Montse, apuntaves un moment: el risc que la prevaricació es pogués començar a utilitzar com a una certa arma depuradora en el sistema judicial espanyol. I la tercera, fins a quin punt creieu que serien imputables amb responsabilitats penals l'acarnissament que el jutge Varela ha demostrat amb Baltasar Garzón, amb coses tan insòlites en el món judicial espanyol com el que deia abans el Carlos de signar quatre o cinc autos en un sol dia.

Montserrat Comas (M.C.D.): En relació amb els altres dos procediments penals. És una realitat que abans d'aquest any s'han presentat contra el jutge Baltasar Garzón entorn de 40 querelles, al llarg de la seva història, perquè efectivament té molts enemics, té molts enemics en el món dels etarres, té molts enemics sobretot en el món de la corrupció política, hi ha hagut casos que ell ha investigat que efectivament li han costat molts enemics que ara estan molt satisfets d'aquesta primera imatge del jutge suspès, provisionalment, no està expulsat de la judicatura, està suspès provisionalment fins que no hi hagi un judici i fins que no hi hagi una sentència condemnatòria i aquesta sentència sigui ferma, el jutge Garzón està suspès provisionalment, per tant, si la sentència és absolutòria retornarà a la judicatura amb els mateixos drets que no hagués hagut de perdre mai, en el meu entendre. És veritat que en un període de mig any s'han obert a tràmit tres querelles, la que avui ha estat objecte d'anàlisi, però n'hi ha dos més que s'estan investigant. Segurament no és casualitat que 40 querelles anteriors sempre havien estat inadmeses a tràmit pel Tribunal Suprem i ara conflueixin tres admissions a tràmit. Opinió personal, perquè també és una opinió efectivament jurídica que admet discrepància i que potser aquí discreparem amb Carlos Jiménez Villarejo.

La que té admesa per haver intervingut o haver autoritzat les intervencions telefòniques a advocats del cas Gürtel, advocats que eren defensors o que són defensors en el procediment penal de diversos imputats en el cas Gürtel, ha comportat de moment que s'hagi dictat la nul·litat per la Sala que revisa les seves decisions, d'aquestes intervencions telefòniques, no de totes sinó exclusivament les que estaven destinades als advocats que porten determinats imputats en la causa, perquè entén la Sala del Tribunal Superior de Justícia de Madrid que aquestes intervencions telefòniques vulneren el dret de defensa, perquè no es pot intervenir el telèfon d'un advocat sense vulnerar el dret de defensa que té qualsevol imputat a Espanya per poder comunicar amb el seu advocat quan és a la presó. I, per tant, aquest criteri del jutge Garzón, que efectivament ell va motivar en les seves raons, de moment ha comportat que es considerin nul·les aquestes intervencions però no comporta que siguin nul·les la resta de les proves que s'havien fet en el cas Gürtel, que són anteriors a aquestes intervencions telefòniques. Jo comparteixo la decisió que va prendre el Tribunal Superior de Madrid, sóc de les jutges que crec que efectivament el dret de

defensa és un dret constitucional molt important, sense dret de defensa no hi ha judici just de qualsevol imputat en un procediment penal, i que un advocat que no estigui imputat en el procediment penal i defensa a uns imputats per comunicar-se a la presó amb ells és necessari que aquesta comunicació no estigui intervinguda, perquè si està intervinguda pot, efectivament, vulnerar el dret de defensa. Però que hagi comportat això la nul·litat parcial d'aquesta fase del procediment, el que sí que no comparteixo amb el Tribunal Suprem és que això sigui un delicte. Ho dic perquè a Espanya es dicten moltíssimes nul·litats als Tribunals que hem de revisar les decisions, per exemple a l'Audiència Provincial de Barcelona decisions que dicten jutges d'instrucció de Barcelona, doncs dictem nul·litats en casos per exemple que s'ha intervingut un telèfon sense motivació o que s'ha fet una entrada i registre amb una resolució judicial que és de model però que no està motivada o en casos en què no estava justificat legalment fer una intervenció telefònica o una entrada i registre. Per exemple en el cas de saber quin era el parador de Marta del Castillo, una de les decisions que va prendre el jutge va ser intervenir les comunicacions de l'advocat que porta un dels imputats. I també el jutge Pereira estava d'acord amb el jutge Garzón respecte les intervencions telefòniques, per tant no és l'únic jutge a Espanya que ha intervingut o ha autoritzat intervencions telefòniques i, a més a més, en el cas del jutge Garzón s'ha de recordar que és el Ministeri Fiscal qui li va demanar. Per tant, també els fiscals que li van demanar que es fessin aquestes intervencions telefòniques han de ser imputats criminalment i asseguts a la banqueta per haver demanat aquesta autorització? Aquí sí que em sembla que és un despropòsit i que si finalment hi ha un Tribunal Superior que no està d'acord amb aquesta decisió ja ha tingut el remei processal: dir que són nul·les i que no es poden tenir en compte en el procediment.

Del cas del Banc de Santander no tinc suficients dades com per opinar. Sí que el que sé, però ho sé només a través dels mitjans de comunicació –ho dic perquè, a diferència de l'opinió que avui he mantingut respecte els crims comesos en l'etapa franquista, m'he llegit les resolucions del jutge Garzón, m'he llegit les resolucions del Tribunal Suprem i per això he conformat una opinió- en el cas del tema del Banc de Santander conec la informació que segurament qualsevol ciutadà que ens està escoltant pot conèixer. En tot cas, del que conec, crec que tampoc hi ha causa penal perquè sol·licitar subvencions per fer cursos de formació, les associacions judicials a Espanya ho estem fent cada dia, des de fa anys, en diverses ocasions. I si finalment ell no s'ha enriquit personalment ni la seva família, d'aquesta subvenció, em sembla que no hi ha causa penal. Però, bé, és un altre cas que s'està investigant.

I respecte el tercer tema, prefereixo no opinar i passar-li la paraula a Carlos Jiménez Villarejo.

Carlos Jiménez Villarejo (C.J.V.): Jo volia dir que hi ha una concatenació cronològica entre tots aquests processos que està perfectament estudiada, és a dir, el dia 26 de maig, fa quatre dies farà un any que el Tribunal Suprem va admetre a tràmit la querella de Manos Limpias, feia un mes que havien conclòs les investigacions del cas Gürtel. És una coincidència. És a dir, la primera querella que s'interposa contra Baltasar Garzón coincideix amb el final de la seva investigació en el cas Gürtel i la seva inhibició al Tribunal Superior de Justícia de Madrid i al de València pel tema dels vestits de Francisco Camps. Per tant, hi ha una concatenació lògica de tots els esdeveniments.

En tot cas, respecte les intervencions telefòniques de Gürtel, hi ha una cosa que jo crec que és molt clara en relació amb el Tribunal Suprem, ho sento molt, per descomptat no hi ha delicte de prevaricació perquè això està passant, como deia la magistrada Montserrat Comas, tots els dies. És més, en el mes de març d'aquest any, en una Sala composta entre altres pel magistrat Alberto Barreiro, que és l'instructor de la causa contra Baltasar Garzón per les escoltes de Gürtel, eren tres magistrats, acabaven d'anular una condemna de set anys de presó, instruïda per un jutjat de Gavà i imposada la condemna per l'Audiència de Barcelona, i van anular la condemna per irregularitats en la intervenció telefònica, i el condemnat per un delicte de tràfic de drogues a set anys de presó i per un delicte de tinença il·lícita d'armes a un any de presó va quedar en llibertat i va quedar exempt de tota responsabilitat penal. A ningú

se li ha acudit pensar, com és natural, que s'hauria d'obrir una causa penal contra la jutgessa de Gavà va acordar una intervenció telefònica que, segons diuen ells a la seva sentència, tenia greus irregularitats i no s'havia d'haver acordat. Això està passant tots els dies –ho diu bé la magistrada i és així-, per tant a ningú se li ha acudit a partir d'aquí incoar una causa per prevaricació contra un jutge que, per les raons que sigui, incorre en irregularitats quan s'acorda una intervenció telefònica.

En el cas Gürtel hi havia raons que justificaven la intervenció, amb independència de que hi hagi un vot particular en el Tribunal Superior de Justícia a favor de la validesa d'aquestes escoltes, el jutge Pedreira, el jutge instructor del cas Gürtel a Madrid també ho considera vàlid, igual que el fiscal. Però hi havia un element central, en el moment en què ell acorda la intervenció d'aquestes comunicacions entre un advocat i un pres que estava a una de les presons de Madrid, en condició de pres preventiu, ja hi havia tres advocats imputats i un assessor fiscal, i un dels delictes pels quals se'ls persegueix a tots ells és pel delicte de blanqueig de capitals, i en el delicte de blanqueig de capitals un dels elements centrals segons la Llei de Prevenció de Blanqueig de Capitals i totes les directives comunitàries és que els advocats són una de les professions més susceptibles de ser utilitzades per blanquejar capitals procedents del delicte, i per això s'acorda la intervenció. El Tribunal Suprem no parla per res d'això, perquè jo crec que ha fet un auto, com tantes vegades, força lleuger i amb un fonament força pobre. Però aquesta és la realitat, si s'estan investigant blanquejos de capitals i hi ha advocats pel mig, i hi ha advocats ja imputats, que s'acordin aquestes intervencions entra dons de la raonable investigació perquè els advocats, han dit les directives comunitàries i ho diu la Llei de Prevenció del Blanqueig de Capitals d'Espanya, són una de les professions més utilitzades per a blanquejar capitals d'origen delictiu. Per tant, crec que en aquest cas no hi ha cap mena de dubte. En aquest tema em sembla que la meua posició coincideix amb la de la magistrada, no hi ha cap element discrepant tret que jo tinc la visió molt més radical perquè crec que conec el cas amb més profunditat i conec totes i cadascuna de les resolucions i totes les decisions que s'han adoptat. I no hi ha només el cas de Marta del Castillo. En el cas d'aquells que van ser acusats i condemnats per la temptativa d'assassinat de qui era fiscal en cap llavors de l'Audiència Nacional, Javier Zaragoza, entre ells Pablo Vioque, també es van autoritzar intervencions d'advocats amb presos preventius i naturalment ningú va apreciar cap irregularitat en cap moment. És a dir, que no només hi ha aquests dos casos, n'hi ha moltíssims més en els quals això s'ha produït amb absoluta normalitat i sense donar-li la transcendència penal i processal que ara se li està donant a aquesta intervenció en el cas Gürtel.

En el cas Gürtel sí que hi ha una cosa que produeix una certa perplexitat, sorpresa, preocupació, indignació, i és que els acusadors del jutge Garzón, perquè estan personats en la causa com a acusadors, el Tribunal Suprem els ha admès, a Correa i Crespo, que són els principals implicats en el cas Gürtel. De tal manera que resulta que a aquestes alçades el jutge Baltasar Garzón resulta acusat per aquells que són els principals implicats de tota la trama de corrupció de Gürtel, que és la trama de corrupció més important que hi ha hagut a Espanya en democràcia. Per tant, ja veurem què fem i ja veurem què es fa amb la Llei d'Enjudiciament Criminal i ja veurem què fem amb els tribunals, però no és possible que Crespo i Correa siguin precisament en aquest moment parts acusadores del jutge Baltasar Garzón en el cas de les escoltes de Gürtel. Perquè és una contradicció radical, que porta a unes conclusions dramàtiques per a la judicatura, per a la magistratura en el seu conjunt, i per a l'exercici de les funcions de la independència judicial i de la investigació de delictes d'aquesta naturalesa i de suma gravetat.

Pel que fa al tema dels cursos de Nova York i el Santander, jo sempre dic el mateix, no hi ha associació de jutges i fiscals, que jo he estat part d'elles durant tots els anys en què vaig ser fiscal, des de que hi havia possibilitat d'associar-se, que va ser ja en democràcia evidentment, tots hem estat subvencionats i recolzats per entitats de crèdit en les nostres nombroses reunions, congressos, etc., i mai ningú ha plantejat que això constituís un delicte de suborn. I sí que representava un benefici per a nosaltres perquè ens permetia allotjar-nos en hotels de rellevant qualitat, sinó haguéssim hagut d'anar a una pensió perquè les quotes dels militants són molt baixes, i això ens

permetia estalviar, i per tant no gastar, el que significaria per exemple les despeses d'estada en un hotel durant els dies que duraven els respectius congressos. I així 25 anys, cinc, sis o set associacions de jutges i fiscals. Per tant que estiguem ara mirant amb lupa el que donava el Banc de Santander pels cursos moderats pel jutge Baltasar Garzón a Nova York, al Centre de Seguretat i Dret, i en el marc de la Universitat Rei Joan Carles I de Nova York, em sembla que és d'una hipocresia institucional incomprensible. I crec que tots els jutges i fiscals haurien de posar els comptes enlaire i dir quants diners han rebut des de fa 25 anys de les entitats de crèdit per saber exactament com se n'han beneficiat tots, abans o després, inclòs jo quan era fiscal, dels recolzaments, de les subvencions atorgades per aquestes entitats de crèdit. Per tant, parlem clar i deixem-nos de fer elucubracions sobre coses que són força evidents. Això és el que jo volia afegir al que ha dit la magistrada, amb la qual coincideixo plenament.

J.R: Quedava la qüestió del jutge Varela.

C. J. V: Jo, francament, sóc dels que opino, i ho he dit amb força cruesa i amb força rotunditat com crec que ho faig sempre, que en el cas del jutge Varela si un analitza amb detall els autos que està dictant, fins i tot el to que utilitza en aquestes resolucions judicials, em sembla que no són admissibles en un sistema democràtic, francament, no són admissibles. Però sobretot, el que crec que ja és la rematada, és el pacte que hi va haver amb Manos Limpias per aconseguir que fessin una acusació que tingués – per entendre'ns, parlant en termes vulgars- processalment cara i ulls i es pogués admetre per continuar el procés, perquè les acusacions que havien presentat eren tan absolutament inadmissibles que s'havien d'haver rebutjat de ple, haver perdut la condició d'acusació i aquí hauria conclòs el procés. Aquesta era la conclusió lògica del que havia d'haver passat i en haver-se, per art de màgia, convertit en aliat i dictant dels escrits d'acusació de Manos Limpias, jo crec que ha fet una cosa que està més allà del que és previsible i admissible en un jutge, no és possible perquè és jutge i part i crec que el fiscal, quan ha presentat davant la Sala Segona un recurs plantejant la nul·litat d'aquesta actuació del jutge Varela, ho diu amb aquesta claredat amb la qual ho estic dient jo i amb més rotunditat encara. Diu que ha creat un tràmit *ex novo*, un tràmit que no existeix a la llei i completament fora de la legalitat. Ho ha dit el fiscal en el seu escrit plantejant la nul·litat d'aquesta acusació de Manos Limpias. Si ho diu el fiscal, evidentment raons tindrà per arribar a aquestes conclusions tan rotundes, que jo subscriu i ratifico. Però en aquest context, ja veurem què passa en el futur amb el jutge Varela i amb el Tribunal Suprem.

El que sí volia afegir és una cosa. Parlava la magistrada Montserrat Comas d'un tema important, és a dir, que en el judici que se celebri contra el jutge Baltasar Garzón no hi podran estar presents els magistrats que hagin pres part en les decisions que s'han adoptat respecte a ell. Però això serà materialment impossible, perquè en aquest moment només hi ha un magistrat del Tribunal Suprem que no hagi pres part en cap decisió que afecta el jutge Baltasar Garzón en els tres sumaris que té oberts. Només un. Per tant, és complicat com es resoldrà aquest problema, perquè tots han pres resolucions que ja estan afectant d'alguna manera a això que anomenem la imparcialitat objectiva, és a dir, que han pres resolucions que en la mesura que afecten i perjudiquen el jutge Baltasar Garzón i en algun cas fins i tot li creen un estat d'indefensió poden sentir-se pràcticament en condicions per haver-se d'abstenir i en aquest cas ens quedaríem sense Tribunal possible per jutjar el jutge Baltasar Garzón. Això és el que crec.

M. C. D: Abans de plantejar-li una qüestió a Miquel Caminal, volia dir que jo em referia, i sí és possible, que la contaminació està referida respecte els cinc magistrats que han adoptat decisions en la causa dels crims contra el franquisme. Només són cinc els magistrats que van admetre a tràmit la querella de Manos Limpias i de la Falange i aquests mateixos cinc magistrats són els que han anat resolent les decisions dels recursos que ha interposat el jutge Garzón contra les decisions del jutge Varela. Per tant, queden fins a catorze, la resta de magistrats que no estan contaminats, respecte

aquesta causa. Ho dic perquè el Tribunal Europeu de Drets Humans té dit, i és una doctrina que ha assumit el Tribunal Constitucional, i tots els jutges a Espanya l'estem complint, a l'Audiència Provincial de Barcelona, per exemple, els judicis que jo jutjo va per repartiment però en tot cas mai es reparteixen a la nostra sala aquells assumptes en els quals ja hem intervingut resolent recursos que interposen les defenses o el Ministeri Fiscal contra decisions dels jutges, perquè és la forma d'assumir una situació de plena imparcialitat i objectivitat, sense estar contaminat per decisions prèvies. En aquest sentit sí que és veritat que el Tribunal Suprem té magistrats que podrien afrontar aquest judici amb una situació d'imparcialitat que entenc que quedaria vulnerada si són els mateixos que ja han resolt anteriorment la desestimació de tots els recursos que ha interposat el jutge Garzón.

Jo li volia preguntar, per la seva qualificació i per ser expert en la matèria, a Miquel Caminal, quina és la seva avaluació que fa de la Llei de Memòria Històrica, perquè ja ha tingut un recorregut, perquè va haver-hi un debat molt important en aquells moments, perquè hi ha sectors polítics i socials que van creure que es quedava molt curta l'aprovació de la Llei en els termes que finalment es va aprovar, però a més a més hi ha hagut un temps d'aplicació d'aquesta Llei i segur que teniu feta una avaluació, i m'agradaria conèixer la vostra opinió en relació a aquest tema.

M. C: La resposta és fàcil i es contesta amb una paraula: la Llei de Memòria Històrica és una llei insuficient, com em sembla que has dit abans en la teva intervenció. Utilitzo aquesta paraula perquè jo discreparia d'aquells que dirien "la Llei de Memòria Històrica no ha servit per a res". No és veritat, entre altres coses estem avui aquí. Per tant, penso que la Llei de Memòria Històrica, com en el seu moment les lleis acaben aprovant-se fruit d'una composició de forces, d'una realitat política complexa i fruit d'unes majories polítiques. Això és la democràcia. No és la llei que haguéssim volgut algunes persones, alguns ciutadans, cert, però hem de saber qui governa, qui està a l'oposició, quina és la composició política i acceptar que la democràcia consisteix en acceptar la seva pluralitat encara que les posicions d'un no quedin suficientment reflectides com un voldria. Per tant, jo la primera opinió que dono de la Memòria Històrica és que va ser la llei possible, com, entre altres coses, si parléssim de la transició també ho diríem. Jo discrepo molt realment d'aquelles persones que ara volen revisar la transició, com ha dit abans en Josep Ramoneda. No es tracta de revisar res, però es tracta de fer allò que la transició va deixar pendent. I aquí insisteixo en què la democràcia no és un concepte estàtic, és un procés, i per tant com a tal hem d'entendre-la i com a tal hem d'intervenir. Ara, dit això, efectivament remarco i accentuo la paraula insuficient. Per què? Doncs entre altres coses per com ens trobem a l'actualitat. O sigui, si la Llei de Memòria Històrica era una llei per fer justícia a les víctimes de la dictadura franquista i aquesta justícia no s'està fent sinó que està tornant a ser una justícia al revés, perquè va ser una justícia al revés el 39, els sublevats van jutjar als lleials, està sent una justícia al revés al 2010 perquè els feixistes i els corruptes porten a la banqueta dels acusats al jutge Baltasar Garzón. Per tant, la primera reacció que un té és d'indignació, que per què està passant això trenta anys després d'aprovar la Constitució, què es va fer malament, però sobretot què estan fent malament els actors de la democràcia d'avui. Jo crec que és una equivocació començar a dir "és que d'això ja en va tenir la culpa Santiago Carrillo quan, amb les seves converses amb Adolfo Suárez...", jo crec que això és una tremenda equivocació. Però sí ens hem de preguntar què s'està fent avui. Aquesta és la pregunta, què estan fent els actors polítics d'avui per fer una llei que està clarament vist en la seva aplicació i desplegament que és una llei insuficient, que no està fent justícia a les víctimes i que no està anul·lant la seva aplicació el que la llei diu "il·legítimes sentències" i "il·legítims tribunals". Doncs, només cal tenir una mica de sentit comú i, evidentment, una mica més de sentit democràtic, per dir què li falta a la llei perquè sigui més suficient.

Bé, s'ha de dir que en aquests moments sembla ser que el Govern ha acceptat actuar pel que es refereix a un major compromís dels poders públics, però ja ho veurem, tot està en paraules en aquests moments. I en relació a l'anul·lació de ple dret de les sentències injustes, com abans deia en Carlos Jiménez Villarejo, estem a l'espera. I,

efectivament, això ens condueix a una opinió no favorable sobre la salut actual de l'Estat democràtic, no podem dir que sigui realment una situació de benestar, no ho és. I per tant hem d'assenyalar-ho.

I jo volia dir, referent al que s'ha dit abans sobre altres processos, altres querelles contra el jutge Baltasar Garzón, jo no voldria caure en la trampa d'ara jutjar en la pràctica tots al jutge Garzón sobre qualsevol pràctica que hagi tingut. Entenc que ens fem les preguntes i que busquem les respostes, però en el Camp de la Bota jo vaig dir "en aquest cas, en aquest procés, en aquesta querella, tots som Garzón". I això va provocar la resposta del diputat Tardà que va considerar que això era inadequat, doncs jo considero que és adequat perquè en aquest cas, efectivament, per la seva gravetat, i perquè estem parlant en el fons de les víctimes del franquisme, tots som Garzón, perquè transcendeix la pròpia figura del jutge, i transcendeix fins i tot el seu propi procés. Amb això no estic dient que no em solidaritzi completament amb el Baltasar Garzón sobre el cas concret, però si nosaltres comencem a parlar d'altres casos, de figures de diferents angles, etc., aleshores potser estem caient en la trampa que ens volen posar. I hem de ser intransigents. En aquest cas, tots som Garzón i, per tant, tots estem intransigentment en defensa de les víctimes i de la memòria de les víctimes del franquisme.

Per tant, efectivament, la llei és insuficient, però és la que tenim, i penso que en aquest sentit cal considerar-la que ha estat útil, la Llei de Memòria Històrica, però les lleis, per continuar sent útils, han de ser esmenades i la cultura democràtica exigeix que les lleis perquè siguin útils siguin esmenades quan correspon. I ara correspon.

J. R: Moltes gràcies. Amb aquesta apel·lació de Miquel Caminal acabem l'acte d'avui. Em sembla que hem tingut molta informació, molts elements de judici i molta consciència de que estem davant d'un esdeveniment que està contaminant la democràcia espanyola, que demostra grans deficiències de la democràcia espanyola, però que al mateix temps està perjudicant enormement, jo almenys m'hi trobo cada vegada que sóc a fora, la percepció de la democràcia espanyola des de l'exterior. Em sembla que hem de ser exigents amb aquest tema i, com deia en Miquel, intransigents en aquest cas concret. Gràcies a tots vosaltres.